

До питання про поняття, сутність та види адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану

Сергій Володимирович Банах*

Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна

*e-mail: s.v.banakh@wunu.edu.ua

Анотація

Статтю присвячено розгляду питань щодо визначення поняття адміністративних процедур органів державної реєстрації актів цивільного стану та основних критеріїв її поділу. Актуальність теми зумовлено тим, що провідне місце в системі надання адміністративних процедур належить інституту державної реєстрації актів цивільного стану, що здійснюється різноманітними суб'єктами публічної адміністрації на підставі норм адміністративного права. Посилення уваги до проблеми визначення, упорядкування та належної правової регламентації різних процедур зумовлюється складністю та різноманітністю управлінської, регулятивної та контрольної діяльності публічних органів влади. Мета статті полягає у визначенні поняття адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану та виокремлення основних критеріїв їх видів. Досягнення окресленої мети стало можливим завдяки використанню комплексу методів наукового пізнання, а саме: діалектичного методу, логіко-семантичного, структурно-функціонального методу та методу тлумачення правових норм. Проаналізовано наукові позиції щодо трактування суті поняття «адміністративна процедура». На підставі проведеного теоретичного аналізу наголошено, що науковців об'єднує теза про те, що адміністративна процедура безпосередньо пов'язана з діяльністю публічної адміністрації та є встановленим алгоритмом функціонування суб'єктів владних повноважень (органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб тощо). Обґрунтовано, що найбільш переконливим є визнання адміністративної процедури як комплексного нормативного регулятора системи адміністративно-процесуальних норм, якими визначається порядок здійснення окремих видів дій адміністративними органами щодо застосування типізованих адміністративно-правових заходів як нормативно зафіксованих способів та прийомів виконання державних функцій, що покладаються на ці органи. Приділено увагу дослідженню питань класифікації адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану за окремими критеріями, що вирізняються своїми особливостями. На підставі проведеного дослідження сформульовано висновки та

надано рекомендації щодо закріплення на законодавчому рівні видів адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану, згрупованих за відповідними критеріями.

Ключові слова: адміністративні процедури; класифікація адміністративних процедур; державна реєстрація актів цивільного стану; суб'єкти публічної адміністрації; публічне адміністрування.

On the Question of the Concept, Essence and Types of Administrative Procedures of the State Registration of Civil Status Acts

Serhii V. Banakh*

West Ukrainian National University,
Ternopil, Ukraine

*e-mail: s.v.banakh@wunu.edu.ua

Abstract

The article is devoted to the consideration of issues related to the definition of the concept of administrative procedures of state registration of civil status acts and the main criteria for its division. The relevance of the topic is determined by the fact that the leading place in the system of providing administrative procedures belongs to the institute of state registration of acts of civil status, which is carried out by various subjects of public administration on the basis of the norms of administrative law. Increasing attention to the problem of defining, streamlining and proper legal regulation of various procedures is due to the complexity and diversity of management, regulatory and control activities of public authorities. The purpose of the article is to define the concept of administrative procedures for state registration of acts of civil status and to highlight the main criteria of their types. Achieving the outlined goal became possible thanks to the use of a complex of methods of scientific knowledge, namely: the dialectical method, the logical-semantic, structural-functional method and the method of interpreting legal norms. Scientific positions on the interpretation of the essence of the concept of "administrative procedure" have been analyzed. On the basis of the conducted theoretical analysis, it was concluded that scientists are united by the thesis that the administrative procedure is directly related to the activity of public administration and is an established algorithm for the functioning of subjects of power (state authorities, local self-government bodies, their officials and officials, etc.). It is substantiated that the most convincing is the recognition of the administrative procedure as a complex normative regulator of the system of administrative-procedural norms, which determine the procedure for the implementation of certain types of actions by administrative bodies regarding the application of standardized administrative-legal measures as normatively fixed methods and techniques for the performance of state functions entrusted to these bodies. Attention is paid to the study of issues of classification of administrative procedures of state registration of acts of civil status according to

separate criteria, distinguished by their own characteristics. On the basis of the conducted research, conclusions were formulated and recommendations were made for establishing at the legislative level the types of administrative procedures for state registration of civil status acts, grouped according to the relevant criteria.

Keywords: administrative procedures; classification of administrative procedures; state registration of acts of civil status; subjects of public administration; public administration.

Вступ

Потреба у визначенні оптимального стану взаємовідносин органів державної влади, з одного боку, фізичних та юридичних осіб – з іншого, пояснює останнім часом підвищений інтерес науковців до питань адміністративно-правового інституту державної реєстрації актів цивільного стану.

Так, обов'язковим складником цієї правової системи в сучасній демократичній державі є законодавча регламентація відносин органів публічного адміністрування з фізичними особами незалежно від громадянства та юридичними особами різних форм власності. Задля регулювання вказаних відносин, що виникають у різних сферах суспільного життя, потрібні впровадження та законодавче закріплення певних правил поведінки як осіб, якими забезпечується реалізація публічної управлінської діяльності, так і певного кола тих осіб, які мають на меті реалізувати свої права чи інтереси. Чільне місце з-поміж таких сфер належить саме державній реєстрації актів цивільного стану, що здійснюється різноманітними суб'єктами публічної адміністрації на основі норм адміністративного права.

В умовах сьогодення цей інститут переживає процес динамічного розвитку і використовується практично в усіх сферах суспільного життя, зачіпає інтереси всіх без винятку юридичних осіб та більшості фізичних осіб.

Однак специфіці адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану на сьогодні присвячено невелику кількість робіт, які б у повному обсязі розкривали значущість цієї теми, що, в свою чергу, зумовлює актуальність теми цього дослідження.

Огляд літератури

Із зростанням ролі адміністративних процедур проблема одностайного розуміння їх правової природи, формування та законодавчого закріплення викликала численні наукові дискусії та обговорення.

Науково-теоретичну базу для написання цієї статті становили праці таких вчених, як: О. В. Болгар, О. М. Буханевич, М. В. Вікторчик, В. Галуцько,

М. Гарковський, Р. В. Ігонін, І. О. Картузова, О. А. Качура, О. С. Лагода, В. Нікітін, А. Ю. Осадчий, О. Г. Погребняк, О. О. Серета, В. П. Тимошук, І. Юрійчук та ін.

При цьому на сьогодні в адміністративному праві немає єдиного підходу до розуміння сутності, виокремлення та класифікації адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану, що суттєво ускладнює вивчення їх змісту та ролі в регулюванні адміністративно-правових відносин.

Метою цієї статті є визначення поняття адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану та виокремлення основних критеріїв їх видів. Досягнення мети дослідження передбачає вирішення кількох завдань: 1) проаналізувати наукові позиції щодо поняття «адміністративна процедура»; 2) обґрунтувати зміст поняття «адміністративна процедура»; 3) визначити поняття адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану; 4) приділити увагу розгляду питань класифікації адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану за окремими критеріями, що вирізняються своїми особливостями; 5) виокремити критерії класифікації адміністративних процедур у сфері державної реєстрації актів цивільного стану; 6) окреслити рекомендації щодо вдосконалення національного законодавства у сфері державної реєстрації актів цивільного стану.

Матеріали та методи

Ураховуючи предмет дослідження, ми обрали комплексний підхід щодо застосування методів наукового пошуку.

Методологічну основу цієї роботи становить діалектичний метод, застосування якого дало змогу всебічно розкрити природу «адміністративних процедур».

Логіко-семантичний підхід використано щодо розроблення основних критеріїв поділу адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану.

Для встановлення сутності адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану, її співвідношення із суміжними правовими поняттями, а також для визначення обсягу правового регулювання загальних актів про адміністративну процедуру використано структурно-функціональний метод.

У процесі аналізу змістового наповнення певних адміністративно-правових категорій, а також формулювання пропозицій щодо подальшого удоскона-

лення законодавства у сфері державної реєстрації актів цивільного стану використано метод тлумачення правових норм.

Результати та обговорення

Поняття та правова природа адміністративних процедур. Огляд наукових позицій

Розвиток українського законодавства останніми десятиліттями, вдосконалення правозастосовної практики органів державного управління в умовах становлення нових соціально-економічних відносин поставили перед адміністративно-правовою наукою низку нових завдань. Серед них особливе місце посідає проблема визначення поняття адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану.

Конституція України гарантує державний захист прав і свобод людини і громадянина і визначає утвердження й забезпечення прав і свобод людини головним обов'язком держави [1]. Наведені положення Основного Закону мають різноманітні форми закріплення цих гарантій. Державна реєстрація є однією з таких гарантій як підтвердження державою якого-небудь права, а також одним із необхідних допоміжних засобів державного регулювання низки суспільних відносин, де може виникати потреба у державному контролі. Сама ж державна реєстрація здійснюється за допомогою процесуальних дій, що становлять зміст реєстраційного виробництва.

До основоположних завдань сучасного реформування системи органів публічного управління на нинішньому етапі розвитку держави є остаточна побудова та впровадження в усіх без винятку сферах діяльності суб'єктів публічного адміністрування сервісної моделі відносин, їх наближення до потреб конкретної фізичної або юридичної особи, спрощення та чітке правове регулювання різноманітних адміністративних процедур, суттєве підвищення якості обслуговування громадян, затвердження за допомогою інноваційних форм адміністрування ефективного порядку реалізації надання адміністративних процедур тощо.

У свою чергу, чітко визначена на законодавчому рівні форма надання адміністративних послуг та інноваційний підхід, як зауважує О. Г. Погребняк, мають на меті вирішення низки наявних проблем у цій сфері, що свідчать про досить низькі стандарти надання зазначених послуг. До такого роду труднощів авторка пропонує віднести: незручний режим роботи суб'єктів надання; ускладнену адміністративну процедуру отримання послуг; тривалі терміни надання; низький рівень інформаційного забезпечення; погане облаштування приміщень уповноважених суб'єктів під потреби осіб з обме-

женими фізичними можливостями тощо. Серед пріоритетних сфер публічного управління, що потребують свого реформування та розвитку, є саме реєстрація актів цивільного стану, адже до здійснення процедур у цій сфері тією чи іншою мірою (народження, встановлення батьківства, реєстрація шлюбу тощо) причетний кожен громадянин, який проживає на території України [2, с. 85].

У процесі осмислення питань адміністративної реформи в юридичній літературі почало широко вживатися поняття «адміністративна процедура».

Основна мета Концепції адміністративної реформи, що була затверджена 22 липня 1998 р. на підставі Указу Президента України, полягала в поетапному створенні такої системи державного управління, яка б забезпечила становлення України як правової, високорозвиненої, цивілізованої європейської держави з високим рівнем життя, культури та демократії, соціальної стабільності тощо [3]. До мети також належить формування системи державного управління, яка б стала близькою до потреб та запитів людей, а пріоритетом її діяльності буде служіння народові, національним інтересам. Потрібно звернути увагу на те, що задля досягнення мети адміністративної реформи під час її здійснення має бути вирішено таке завдання, як нове запровадження функціонування органів виконавчої влади загалом та органів державної реєстрації актів цивільного стану зокрема, як діяльності щодо забезпечення реалізації прав і свобод громадян, надання якісних адміністративних послуг. Лише за умови чіткого визначення та нормативного закріплення процедур щодо діяльності уповноважених суб'єктів із метою задоволення прав та законних інтересів громадян стане можливим досягнення цієї мети.

Для того щоб визначити поняття адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану, слід проаналізувати окремі наукові позиції щодо трактування змісту поняття «адміністративні процедури».

Загалом термін «процедура» в юридичній енциклопедії розуміється (франц. *procedure*, від лат. *procedere* – просуватися) як наступність, порядок, послідовність у вчиненні дій для досягнення певного результату. Особливістю правової процедури є те, що вона застосовується у сфері права. Тобто у правовому розумінні правова процедура – це порядок, який складається з послідовних дій, урегульований законом чи іншими нормативно-правовими актами, та спрямований на досягнення правового результату [4, с. 186–187].

О. Серєда визначає правову процедуру як нормативно врегульовану послідовність дій, що об'єднані цільовою спрямованістю та які здійснюються в імперативній чи диспозитивній формах у визначені терміни. При цьому результати таких дій мають чітке юридичне закріплення [5, с. 10].

Що стосується поняття «адміністративна процедура», то з цього приводу І. Юрійчук звертає увагу на той факт, що цей термін на сучасному етапі розвитку адміністративного права України не лише чітко не визначений ані вітчизняними науковцями, ані законодавством, а й відсутній чіткий розподіл із поняттям «адміністративний процес». До того ж щодо визначення співвідношення наведених понять триває наукова дискусія, зумовлюючи при цьому відсутність єдиного та уніфікованого підходу щодо тлумачення цих правових явищ [6, с. 152].

Під адміністративною процедурою В. Тимошук розуміє встановлений на законодавчому рівні порядок розгляду та вирішення органами публічної адміністрації індивідуальних адміністративних справ [7, с. 24].

Науковці Р. В. Ігонін та М. В. Вікторчик зазначають, що адміністративною процедурою є послідовність дій суб'єктів нормотворчої і правозастосовної діяльності, врегульовані адміністративно-процедурними нормами, а також структуровані відповідними процедурними відносинами, з питань прийняття нормативно-правових актів управління та вирішення адміністративних справ [8, с. 186].

У свою чергу, під адміністративною процедурою О. М. Буханевич розуміє встановлений законодавством порядок розгляду і вирішення адміністративним органом індивідуальних справ, що пов'язані із зверненням фізичних та юридичних осіб з метою реалізації своїх прав, свобод та законних інтересів [9, с. 128].

Схожу позицію підтримує і О. С. Лагода, який пропонує розглядати адміністративну процедуру як порядок розгляду та вирішення індивідуальної справи органом виконавчої влади та місцевого самоврядування, встановлений адміністративно-процедурними органами, що закінчується прийняттям адміністративного акта або укладанням адміністративного договору [10, с. 9].

Підсумовуючи наведені думки вчених-адміністративістів, загалом можна відзначити, що зазвичай, науковців поєднує теза про те, що адміністративна процедура прямо пов'язана із діяльністю органів публічної адміністрації та є встановленою послідовністю функціонування відповідних органів державної влади, органів місцевого самоврядування, їх посадових та службових осіб тощо.

Природа адміністративних процедур зумовлена передусім циклічністю публічного управління, яка визначає адміністративно-правову форму регулювання окремих груп суспільних відносин, що виникають на різних етапах (циклах) управлінської діяльності.

Адміністративні процедури є певною соціальною та юридичною цінністю. Ця цінність визначається насамперед у вигляді їх головної мети – забезпечення ефективності публічного управління, яке б давало змогу вирішувати не лише завдання чіткого, правильного, законного рішення у процесі діяльності виконавчо-розпорядчих органів, а й забезпечувати закріплені в Конституції України права та свободи людини і громадянина.

Аналіз основних підходів щодо розгляду адміністративної процедури дає можливість визначити її як нормативно встановлений порядок послідовно здійснюваних дій органів публічної адміністрації, що спрямовані на прийняття владних управлінських рішень та реалізацію повноважень, не пов'язаних із розглядом спорів чи застосуванням примусових заходів. Зміст адміністративних процедур становить закріплений на підставі адміністративно-процесуальних норм порядок розгляду та вирішення органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування індивідуальних адміністративних справ з метою забезпечення прав та законних інтересів, а також виконання відповідних обов'язків усіх суб'єктів адміністративних правовідносин.

Однак найбільш переконливим, на наш погляд, є визнання адміністративної процедури як комплексного нормативного регулятора системи адміністративно-процесуальних норм, якими визначається порядок здійснення окремих видів дій адміністративними органами щодо застосування типізованих адміністративно-правових заходів як нормативно зафіксованих способів та прийомів виконання державних функцій, що покладаються на ці органи.

У цьому випадку процедури державної реєстрації актів цивільного стану не є винятком. Вони є видом адміністративних процедур і реалізуються саме органами державної влади, а у визначених випадках і органами місцевого самоврядування, маючи свої особливості щодо порядку реалізації та суб'єктного складу таких процедур.

На думку М. Гурковського, до інститутів адміністративного права належить процедура державної реєстрації. Цю тезу він обґрунтовує так: суспільні відносини, які врегульовуються інститутом реєстрації, є відносинами між органом публічної адміністрації й заявниками, тобто мають характер публічних адміністративно-правових відносин і врегульовуються в основному нормами процесуального права; специфіка сфери виконавчо-розпорядчої діяльності, методи й засоби правового регулювання, які застосовуються державно-владними суб'єктами, що здійснюють реєстрацію, визначають адміністративно-правову природу інституту реєстрації. Збірник правил, які врегульовують процедуру державної реєстрації, становить законодавство про реєстрацію (за своїм змістом) [11, с. 29].

Таку ж позицію підтримує і В. Нікітін, який у своїй роботі зазначає, що до інституту адміністративного права належить інститут адміністративно-правового забезпечення реєстраційної діяльності, який втілюється в правореалізації на основі норм адміністративного права, визначає систему засад і адміністративного інструментарію адміністративної діяльності суб'єктів публічної адміністрації, визначає організаційно-штатні, правові, охоронно-профілактичні, матеріально-технічні, фінансові, інформаційні, науково-методичні та організаційно-технічні питання функціонування суб'єктів державної реєстрації, має на меті забезпечення прав та законних інтересів приватних осіб, які звернулися до реєстраційних органів [12, с. 127–128].

Поняття адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану

Що стосується питання поняття адміністративної процедури державної реєстрації актів цивільного стану, то О. Г. Погребняк під адміністративною процедурою державної реєстрації актів цивільного стану пропонує розуміти встановлену на основі законодавства сукупність послідовно вчинюваних процедурних дій з розгляду та вирішення адміністративного звернення, що здійснюються органами державної реєстрації актів цивільного стану, результатом якого є прийняття адміністративного акта, яким встановлюються, змінюються чи припиняються права та обов'язки суб'єктів звернення щодо реалізації адміністративної процедури [13, с. 173].

О. А. Качура пропонує визначати адміністративні процедури державної реєстрації як «регламентовану адміністративно-правовими нормами діяльність уповноважених органів публічної адміністрації щодо розв'язання індивідуальних адміністративних справ про засвідчення (офіційне визнання, підтвердження) певних юридичних фактів шляхом вчинення процесуальних дій, внесення записів до державних реєстрів та видачі підтверджувальних документів» [14, с. 105].

У своїй роботі О. В. Болгар адміністративну процедуру реєстрації актів цивільного стану пропонує визначати як сукупність адміністративно-процесуальних дій, якими забезпечується вирішення індивідуальних реєстраційних справ стосовно дій та подій життя людини, які впливають на виникнення, зміну або припинення її прав та обов'язків, і яку здійснюють уповноважені органи у сфері виконавчої діяльності, виражені в офіційному визнанні за певними суб'єктами прав і правового статусу, у санкціонуванні [15, с. 60].

Також до основних ознак адміністративної процедури реєстрації актів цивільного стану О. В. Болгар пропонує віднести реалізацію компетенції певного виконавчого органу державної влади, розгляд та вирішення у сфері

державної реєстрації актів цивільного стану індивідуальних адміністративних справ, прийняття актів цивільного стану тощо [15, с. 60].

Натомість В. П. Тимошук серед особливих ознак процедур державної реєстрації актів цивільного стану у своєму дослідженні виділяє такі: цілеспрямованість на отримання результату; діяльність в окремій специфічній сфері – сфері цивільного стану, яка має свої особливості галузі правового регулювання (цивільно-правова); специфічний суб'єктний склад; окрема правова детальна регламентація порядку звернення, розгляду та строків щодо прийняття рішення; результатом є прийняття адміністративного акта, яким встановлюються, змінюються чи припиняються права та обов'язки суб'єктів адміністративно-правових відносин [7], що виникають, а дуже часто засвідчує наявність юридичного факту.

Слід також відзначити, що в науковій літературі звертається увага на «позитивний» характер адміністративної процедури реєстрації актів цивільного стану. Тобто правовідносини, що виникають за участю виконавчих органів державної влади в галузі реєстрації актів цивільного стану та громадян, по своїй суті, не містять правового конфлікту, а характеризуються як державна послуга, яку надає орган виконавчої влади. Потреба у здійсненні або реалізації громадянами належних їм прав становить зміст цих правовідносин [16, с. 66].

Отже, метою розроблення адміністративних процедур реєстрації актів цивільного стану є підвищення можливості та ефективності кожного громадянина під час реєстрації актів цивільного стану побачити результати надання послуг державою.

Класифікація адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану

Не менш вагомим є й дослідження питань класифікації адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану за окремими критеріями, що вирізняються своїми особливостями.

Як зауважують окремі дослідники, враховуючи професійну діяльність суб'єктів публічного управління та особливості актів цивільного стану, вбачається за доцільне виокремлення саме видів процедур державної реєстрації актів цивільного стану. На підставі видів цивільних станів, які передбачені чинним законодавством, що потребують реєстрації, можливим є визначення видів адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану. Класифікувати адміністративні процедури можна за різними критеріями. Однак, з огляду на чисельність адміністративних процедур державної реє-

страції актів цивільного стану, слід виокремити ті їх види, які передбачені нормами чинного законодавства. Також, зважаючи на загальні правила, що встановлені на рівні законодавства для певної групи процедур, є можливим подальше спеціальне правове регулювання вже конкретної адміністративної процедури серед цієї групи (враховуючи специфіку тих питань, для вирішення яких призначено конкретну процедуру) [17, с. 32].

Так, адміністративні процедури державної реєстрації актів цивільного стану залежно від часової реалізації адміністративних процедур органів реєстрації актів цивільного стану можна класифікувати на негайні (народження, смерть) та строкові, у яких встановлено часовий ліміт для прийняття кінцевого рішення та внесення відомостей до реєстру та якого має бути дотримано. Необхідність даного часу визначається перевіркою певних відомостей, збором інформації, або з метою прийняття кінцевого рішення суб'єктом звернення. До таких процедур, зокрема, належать реєстрація шлюбу або встановлення батьківства [18, с. 130].

Зважаючи на особливості процедур державної реєстрації актів цивільного стану та взявши за основу загально визнані критерії класифікації, можна визначити окремі види процедур. Залежно від порядку здійснення: формальні та неформальні адміністративні процедури реєстрації актів цивільного стану. У свою чергу, формальна процедура здійснюється у чітко встановленій законом формі, що передбачає всі її складові елементи (стадії, етапи, дії), дотримання яких є необхідною умовою законності прийнятого органом публічної адміністрації рішення. Як приклад можна назвати процедуру щодо встановлення батьківства, адже в такому випадку неприпустимим є (зادля уникнення порушень законодавчих норм та дотримання прав дитини) будь-яке скорочення провадження щодо реалізації процедури. Неформальна процедура характеризується спрощеною процесуальною регламентацією, мінімальною кількістю необхідних процесуальних елементів, певною «спресованістю» стадій. За допомогою неформальної процедури передбачається можливість незначного коригування процедурних вимог щодо реалізації окремих стадій, зокрема процедури щодо державної реєстрації шлюбу. При цьому мають місце певні особливості, якими обумовлюється специфіка застосування цієї процедури. На практиці таке провадження у спрощеному режимі вже здійснюється, однак необхідним є врахування і окремих особливостей, унаслідок яких таке спрощення є небажаним (для прикладу реєстрація шлюбу з іноземцем).

Слід зазначити, що адміністративні процедури органів реєстрації актів цивільного стану також можна поділити і за іншими критеріями: залежно

від порядку їх здійснення (рівня регулювання) – офіційні та неофіційні; залежно від кількості здійснення процедурних дій – прості та складні; залежно від кількості суб'єктів, щодо яких здійснюється процедура, – односторонні (народження, зміна імені, прізвища) та двосторонні (реєстрація шлюбу, усиновлення) тощо.

Висновки

Проведене дослідження питання щодо поняття, сутності та видів адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану дає підстави дійти таких висновків.

На сьогодні в Україні відсутній спеціальний законодавчий акт, який би закріплював види адміністративних процедур або ж визначав основні критерії їх класифікації. Кожна процедура органів державної реєстрації актів цивільного стану характеризується своїми особливостями та специфікою здійснення, визначенням строків та законодавчим закріпленням. З цією метою вкрай важливим є врахування законодавцем видів адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану, що мають бути чітко згруповані за відповідними критеріями та закріплені на законодавчому рівні.

Адміністративним процедурам державної реєстрації актів цивільного стану притаманна «позитивна властивість» загалом. Правовідносини, що виникають між органами виконавчої влади у сфері державної реєстрації актів цивільного стану, з однієї сторони, та між громадянами – з іншої, по своїй суті, не містять правового конфлікту, а характеризуються як надання відповідним органом публічної адміністрації державної послуги. Зміст цих відносин полягає у потребі здійснення або реалізації громадянами належних їм прав. Отже, адміністративні процедури державної реєстрації актів цивільного стану розроблено для підвищення ефективності та можливості побачити кожному громадянину результати надання послуг державою у сфері реєстрації актів цивільного стану.

Адміністративні процедури державної реєстрації актів цивільного стану – це сукупність адміністративно-процесуальних дій, якими забезпечується вирішення індивідуальних реєстраційних справ щодо дій та подій життя людини, що впливають на виникнення, зміну або припинення її прав та обов'язків, здійснюються уповноваженими органами публічної влади, що виражається у санкціонуванні, офіційному визнанні за певними суб'єктами відповідного обсягу прав та правового становища.

Вагомим є питання щодо визначення видів адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану, критеріїв, за допомогою яких

здійснюється розмежування адміністративних процедур у сфері державної реєстрації актів цивільного стану. Так, серед критеріїв вбачаємо за доцільне виокремити такі:

- спрямованість органів державної реєстрації актів цивільного стану;
- характер адміністративної справи (наявність специфічних умов, що можуть мати вплив на винесення кінцевого рішення у справі);
- наявність спірних питань (конфлікту) під час розгляду адміністративної справи;
- характер юридичних наслідків для суб'єкта адміністративних правовідносин та мета реалізації адміністративної процедури;
- суб'єкт ініціативи адміністративно-процедурних відносин;
- порядок здійснення (рівень регулювання) адміністративної процедури;
- кількість здійснення процедурних дій, що становлять адміністративну процедуру;
- функціональне призначення адміністративної процедури.

Список використаних джерел

- [1] Конституція України : офіц. текст від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 24.11.2023).
- [2] Погребняк О. Г. Перспективи законодавчого урегулювання адміністративних процедур у сфері реєстрації актів цивільного стану. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2018. № 3 (24). С. 85–88.
- [3] Про заходи щодо впровадження Концепції адміністративної реформи України : Указ Президента України від 22.07.1998 р. № 810/98. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98> (дата звернення: 24.11.2023).
- [4] Юридична енциклопедія : в 6 т. Т. 5 / редкол. : С. Шемшученко та ін. Київ, 2003. 736 с.
- [5] Серeda О. О. Правова процедура: теоретико-правові засади та практичні виміри : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Київ, 2009. 20 с.
- [6] Юрійчук І. Правове поняття адміністративних процедур. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 5. С. 151–156. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/5/30.pdf> (дата звернення: 24.11.2023).
- [7] Адміністративна процедура та адміністративні послуги. Зарубіжний досвід і пропозиції для України / авт.-упор. В. П. Тимошук. Київ : Факт, 2003. 496 с.
- [8] Ігонін Р. В., Вікторчик М. В. Поняття та особливості адміністративних процедур. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ ім. Е. О. Дідоренка*. 2019. Вип. 2. С. 182–190. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2019_2_18 (дата звернення: 24.11.2023).
- [9] Буханевич О. М. Поняття та сутність процедури надання адміністративних послуг. *Право і суспільство*. 2015. № 5. С. 126–131.
- [10] Лагода О. С. Адміністративна процедура: теорія і практика застосування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет державної податкової служби України. Ірпінь, 2007. 21 с.

- [11] Гурковський М. До питання класифікації державної реєстраційної діяльності. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2011. Вип. 3. С. 29. URL: http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyku/pvsy/03_2011/11gmpdrrd.pdf (дата звернення: 24.11.2023).
- [12] Нікітін В. Поняття адміністративно-правового забезпечення державної реєстрації в Україні. *Підприємництво, господарство і право*. 2018. № 11. С. 125–129. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/25.pdf>. (дата звернення: 24.11.2023).
- [13] Погребняк О. Г. Визначення окремих категорій адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану із урахуванням законодавчих перетворень. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 4. С. 170–173. <https://doi.org/10.15421/391937>.
- [14] Качура О. А. Поняття адміністративних процедур державної реєстрації. *Вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. *Політологія. Соціологія. Право*. 2014. № 1. С. 101–107. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2014_1_15 (дата звернення: 24.11.2023).
- [15] Болгар О. В. До адміністративно-правового регулювання державної реєстрації актів цивільного стану. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2021. № 6. С. 55–61. URL: http://apnl.dnu.in.ua/6_2021/9.pdf (дата звернення: 24.11.2023).
- [16] Адміністративне право України : навч. посіб. : у 2 т. / В. Галунько та ін. Херсон : ПАТ «Херсонська міська друкарня», 2017. Т. 1: Загальне адміністративне право. 320 с.
- [17] Картузова І. О., Осадчий А. Ю. Адміністративно-процедурне право : навч.-метод. посіб. Одеса : Юрид. літ., 2008. 288 с.
- [18] Погребняк О. Г. Види адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану. *Тенденції розвитку юридичної науки в інформаційному суспільстві* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 28 груд. 2018 р.) / за ред. Г. О. Ульянової. Одеса : Вид. дім «Гельветика», 2018. С. 130–132.

References

- [1] Constitution of Ukraine. (June 28, 1996). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.
- [2] Pogrebnyak, O.G. (2018). Prospects for legislative regulation of administrative procedures in the field of registration of civil status acts. *Carpathian Legal Gazette*, 3(24), 85-88.
- [3] Decree of the President of Ukraine No. 810/98 "On measures to implement the Concept of Administrative Reform of Ukraine". (July 22, 1998). Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/810/98>.
- [4] Shemshuchenko, S. et al. (Ed.). (2003). *Legal Encyclopedia*. (Vols. 1-6). Vol. 5. Kyiv.
- [5] Sereda, O.O. (2009). *Legal procedure: theoretical and legal principles and practical dimensions*. Ph.D. Thesis. Kyiv: Institute of State and Law named after V.M. Koretsky National Academy of Sciences of Ukraine.
- [6] Yuriichuk, I. (2018). Legal concept of administrative procedures. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 5, 151-156. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/5/30.pdf>.
- [7] Tymoshuk, V.P. (Aut.-up.). (2003). *Administrative procedure and administrative services. Foreign experience and proposals for Ukraine*. Kyiv: Fact.

- [8] Igonin, R.V., & Viktorchuk, M.V. (2019). Concepts and features of administrative procedures. *Bulletin of E.O. Didorenko Luhansk State University of Internal Affairs*, 2, 182-190. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlduvs_2019_2_18.
- [9] Bukhanevich, O.M. (2015). The concept and essence of the procedure for providing administrative services. *Law and Society*, 5, 126-131.
- [10] Lagoda, O.S. (2007). *Administrative procedure: theory and practice of application*. Ph.D. Thesis. Irpin: National University of the State Tax Service of Ukraine.
- [11] Gurkovsky, M. (2011). To the issue of classification of state registration activity. *Scientific Bulletin of the Lviv State University of Internal Affairs*, 3, 29. Retrieved from http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/03_2011/11gmpdrd.pdf.
- [12] Nikitin, V. (2018). Concept of administrative and legal support of state registration in Ukraine. *Entrepreneurship, Economy and Law*, 11, 125-129. Retrieved from <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2018/11/25.pdf>.
- [13] Pogrebnyak, O.G. (2019). Determination of separate categories of administrative procedures for state registration of acts of civil status, taking into account legislative changes. *Actual Problems of Domestic Jurisprudence*, 4, 170-173. <https://doi.org/10.15421/391937>.
- [14] Kachura, O.A. (2014). Concept of administrative procedures of state registration. *Bulletin of the National Technical University of Ukraine "Kyiv Polytechnic Institute". Politology. Sociology. Right*, 1, 101-107. Retrieved from http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKPI_soc_2014_1_15.
- [15] Bolgar, O.V. (2021). To the administrative and legal regulation of the state registration of acts of civil status. *Actual Problems of Domestic Jurisprudence*, 6, 55-61. Retrieved from http://apnl.dnu.in.ua/6_2021/9.pdf.
- [16] Galunko, V. et al. (Ed.). (2017). *Administrative law of Ukraine*. (Vols. 1-2). Vol. 1: *General administrative law*. Kherson: PJSC "Kherson City Printing House".
- [17] Kartuzova, I.O., & Osadchyi, A.Yu. (2008). *Administrative-procedural law*. Odesa: Jurid. l-ra.
- [18] Pogrebnyak, O.G. (December 28, 2018). Types of administrative procedures for state registration of acts of civil status. In *Trends in the development of legal science in the information society: materials of the int. scient. and pract. conf.* H.O. Ulyanova (Ed.). (pp. 130-132). Odesa: "Helvetica" Publisher house.

Сергій Володимирович Банах

доктор юридичних наук, професор,
декан юридичного факультету
Західноукраїнський національний університет
46009, вул. Львівська, 11, Тернопіль, Україна
e-mail: s.v.banakh@wunu.edu.ua
ORCID 0000-0002-2300-1220

Serhii V. Banakh

Doctor of Law, Professor,
Dean of the Law Faculty
West Ukrainian National University
46009, 11. Lvivska Str., Ternopil, Ukraine
e-mail: s.v.banakh@wunu.edu.ua
ORCID 0000-0002-2300-1220

Рекомендоване цитування: Банах С. В. До питання про поняття, сутність та види адміністративних процедур державної реєстрації актів цивільного стану. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 163. С. 6–21. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.163.292090>.

Suggested Citation: Banakh, S.V. (2023). On the Question of the Concept, Essence and Types of Administrative Procedures of the State Registration of Civil Status Acts. *Problems of Legality*, 163, 6-21. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.163.292090>.

Статтю подано / Submitted: 12.11.2023

Доопрацьовано / Revised: 15.12.2023

Схвалено до друку / Accepted: 22.12.2023

Опубліковано / Published: 28.12.2023